

Det kongelige kultur- og kirkedepartement
Postboks 8030 Dep.
0030 Oslo

Vår dato	15.05.2008
Deres dato	25.03.2008
Vår referanse	KL
Deres referanse	2006/01008 KU/KU2
	CHA:mmt

Høringssvar: Oppfølging av UNESCOs konvensjon om immateriell kulturarv

Dette høringssvaret bygger på en grundig intern vurdering og drøftinger med Voksenopplæringsforbundet og Norges Kulturvernforbund.

Vi er svært tilfreds med at Norges Husflidslag har sendt eget høringssvar.

NHO Håndverk representerer 60 bransjer og håndverksfag. De aller fleste av disse er bransjer i utvikling, som bygger på tradisjonelle teknikker som det er viktig å ta vare på. Mange av fagene representerer mye taus kunnskap som aldri er blitt nedtegnet eller kan skrives i en bok. Det er for eksempel vanskelig å lese seg til erfaring og kunnskap om råvarer, materialer og verktøybruk - dette må læres av kyndige håndverkere fra generasjon til generasjon.

Vi har valgt å besvare spørsmålene i høringsbrevet ut fra vårt område, dvs punkt e) tradisjonelt håndverk og punkt a) for så vidt som dette kommer inn under punkt e):

1. *På hvilken måte kan UNESCO-konvensjonen om immateriell kulturarv best implementeres i Norge?*

Det er viktig at fagmiljøene og partene i arbeidslivet er deltakere i opprettelse av et organ som vil påta seg disse viktige oppgavene. De faglige rådene bør være sentrale i å gi faglig råd i forbindelse med fagene. Registeret må bygges opp sten for sten og det er viktig at arbeidet kvalitetssikres underveis.

2. *Hvordan bør arbeidet med immateriell kulturarv i Norge samordnes?*

Det bør opprettes et sekretariat som bygger på allerede eksisterende kompetansemiljøer. Gode støttespillere vil være institusjoner og organisasjoner som ivaretar immateriell kulturarv: Norsk Handverksutvikling - jobber med registrering på flere av disse områdene, i hovedsak mot museum og restaurering.

Kulturringen – opplæringskontor for små og verneverdige fag i Akershus

Opplæringskontoret for søm og små verneverdige fag – Østfold, Vestfold, Oslo, Buskerud

Interesseforeninger for enkeltfag

3. *Med utgangspunkt i den definisjonen UNESCO-konvensjonen gir av immateriell kulturarv, hvilke kulturytringer må være med i en samlet oversikt over immateriell kulturarv i Norge?*

Vi ser ingen begrensning i hva som skal være med når det gjelder håndverksfagene. Alle former for håndverk må med på listen, for å fange opp teknikker og metoder som ikke er bruk lenger p.g.a. av den industrielle utviklingen i verden.

4. *Hvilket detaljeringsnivå bør en slik oversikt være på?*

Her skal det ikke være noen begrensninger med de verktøy som vi nå besitter. Det må være kildehenvisninger til fagmiljø/enkelt personer som har kunnskap i det aktuelle fagområdet/teknikk. For at registeret skal gi mening må den ha et også ha et høyt detaljeringsnivå. Igjen er det viktig at dette blir kvalitetssikret av partene i arbeidslivet.

NHO Håndverk har sett at det er en negativ utvikling i opplæringen i tiden fra da Reform-94 startet og til i dag. Lærlingantallet er halvert de siste årene i de små og verneverdige fagene. Her trengs registreringsmiljøer utover det som ivaretas av den enkelte utøver.

Det blir færre bedrifter som påtar seg ansvaret for opplæring av forskjellige grunner, men økonomi er klart den viktigste. Tilskuddene er blitt betydelig redusert, og nye læreplaner påtvinger bedriftene mye papirarbeid og dokumentasjon i tillegg til den praktiske opplæring. Fokus er på design og fremtid, og lite på tradisjonelle teknikker og materialer.

Det er i dag liten eller ingen aktivitet i informasjonsarbeidet for disse fagene, siden opplæringskontorene nedbemanner. Andre miljøer for informasjon/dokumentasjon finnes knapt. Organisasjonene setter fokus på den tause kunnskapen og de realistiske arbeidsopdragene, bl.a. innenfor bedriftsopplæring. I tillegg til utdanningen i det offentlige regi finnes det innen frivillig sektor en rekke tilbydere av kurs som dekker etterspørsel etter kompetanse i fag som ikke nødvendigvis kommer inn under Opplæringsloven. Vi er opptatt av at all kompetanse og utøvere på ulike nivåer blir verdsatt.

Vi har blant våre fag noen landsdekkende linjer som burde bli landslinjer for å kunne overleve økonomisk og for å ivareta faglig kompetanse:

- Pluss-skolen, skomaker og gullsmed
- Hjerleid, treskjærer
- Gauldal vgs., Børsemaker

Andre skoler som bør få landslinjer:

- Valle vgs, gullsmed/filigran
- Tinius Olsen vgs, urmaker/storurmaker/optroniker/nautisk instrumentmaker

Vi kan dessverre ikke peke på et godt skolemiljø som ivaretar tekstilhåndverk.

I forlengelse av dette vil det være meget naturlig at det settes fokus på internasjonalt samarbeid og samordning slik at dette blir et godt verktøy for fremtiden.

Vi mener at skoleverket må styrkes i forhold til de små håndverksfagene, også for å ivareta kulturarvssidene, noe som vil komme alle håndverksfag til gode.

Grunnskolen;

- Praktiske og estetiske fag må få økt timetall
- Lærere må ha utdanning i disse fagene
- Grunnleggende ferdigheter (basis) må øves inn. (Kunnskap *i*, ikke bare *om* faget.)

Ved økt timetall kan man tilby faglærte stillinger, fagene vil få høyere status, og ikke bli betraktet som "hvile/pausefag".

Kulturarven er knapt synlig på dette nivå.

Videregående opplæring;

- Fleksibel struktur, i noen håndverksfag kan det være nødvendig med lengre læretid for å oppnå alle opplæringskrav og for å få tid nok til å øve. I andre fag kan lengre, systematisk opplæring i skole være en løsning.

Her er heller ikke kulturarven vektlagt. Det legges for ensidig vekt på design og det å tenke fremover, uten at man ser på historien.

Høyere utdanning;

Det er viktig at en videreutdanning i håndverk blir etablert i det ordinære høyskolesystemet med bachelor- og master- og doktorgrad. Det som er avgjørende er at disse høyskolestudiene virkelig gir studentene faglig fordypning = kunnskap og ferdigheter i faget, og ikke bare kunnskap om faget. Fagets historie, kulturarven, må ivaretas her også.

Økonomi.

Vi mener at det bør opprettes tilskudd fra det offentlige til bedriftene som tar imot utplasserte elever, prosjekt fordypning og lignende slik at de har ressurser til å følge opp elevene.

Opplæringskontorer for små håndverksfag bør også få offentlige tilskudd, slik at de kan være landsdekkende. Det er viktig å få i gang informasjonsarbeidet ut til bedriftene igjen, slik at de tar inn lærlinger. Små håndverksbedrifter klarer ikke å finansiere et slikt kontor selv av tilskuddene.

Lærlingtilskuddet bør økes, slik at også små bedrifter har mulighet til å ta på seg det store ansvaret det er å ha lærling. Mange av fagene er meget håndverkskrevende og dette må læres inn gjennom praktisk arbeid. Mye tid går med til å rettlede lærlingen. Kravet til lønn er økende, derfor må tilskuddene økes betraktelig. Voksne lærlinger, som er i flertall blant søkere til disse fagene, utløser mindre støtte, noe som igjen påvirker deres mulighet for læreplass. Det bør være lik støtte for lærlinger om de er rettighets elever eller voksne.

Voksne som av ulike grunner ønsker eller trenger omskolering passer ofte ikke inn i den videregående skolens tilbud. Vi ser derfor behovet for økt støtte til voksenopplæring gjennom studieforbundene, og et enklere system for realkompetansevurdering.

Er det en framtid for vår fortid?

For å sikre en god start på det som er kjernen i kulturarvaspektene foreslår vi en mentorordning. Vi har gode eksempler innen lederutvikling på at erfarne utøvere overfører sine kunnskaper til nye generasjoner håndverkere. Etter vårt syn kan slike erfaringer testes ut i det forprosjektet som foreslås nedenfor.

NHO Håndverk ønsker å ha en rolle i formingen av satsninger for kulturhåndverk i Norge. Sammen med andre organisasjoner vil vi holde oss godt oppdatert om hverandres prosjekter og koordinere disse for å øke effekten for kulturhåndverkerne. Man er også enige om at det er behov for nasjonal profilering og en nasjonal markedsstrategi for kulturhåndverk..

Vi har i dag et omfattende kontaktnett i håndverksfagene, ikke minst fordi vi var pådriver og arrangør av Nordisk Håndverkskonferanse som pågikk fra 1994-1997. Vi tar også et særskilt ansvar for de små fagene, også de som ikke er organisert, spesielt i fagopplæringsvirksomhet.

Vi foreslår et forprosjekt som får ansvaret for å finne aktører og bestemme lokalisering av et samordnende sekretariat. Det bør etableres en paraply eller "støvsuger" som kan få med seg alle små og store aktører på de ulike områdene, for å samle den kompetansen som finnes.

NHO Håndverk ønsker å motta en bestilling av et slikt forprosjekt.

Voksenopplæringsforbundet, Kulturvernforbundet og NHO Håndverk stiller seg til rådighet for å delta i den nasjonale referansegruppen.

Med hilsen
NHO Håndverk

Harry Bjerkeng
Direktør